

**OBRA SOCIAL
“IA CAIXA”**

Convocatoria proxectos de Acción Social: Loita contra a pobreza infantil e a exclusión social 2019.

PROGRAMA “GUINDASTRES” (Agosto 2019-outubro 2020)

INTRODUCCIÓN:

“GUINDASTRES” Teis é un programa integral de intervención socieducativa con menores e familias para favorecer o éxito escolar e estimular o desexo de aprender e os valores que lles permitan crecer como seres sociais, responsables, solidarixs, tolerantes, capacitadxs para a vida familiar e interrelacional, contribuíndo ao seu crecemento intelectual e socioafectivo.

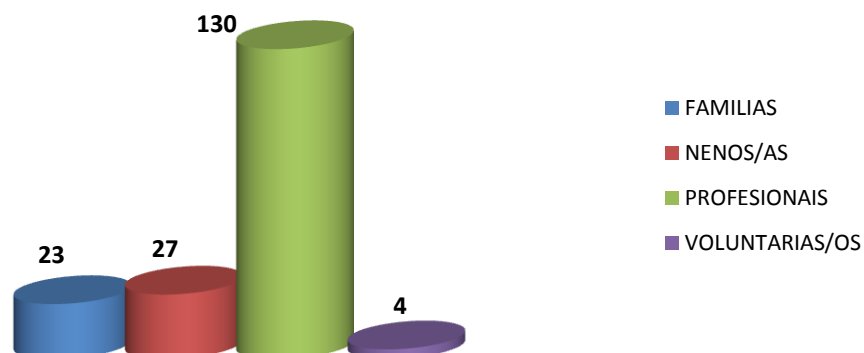
A intervención xira ao redor de 4 áreas:

- **ÁREA 1:** Apoio escolar; adquisición de hábitos de estudo.
- **ÁREA 2 :** Apoio socioeducativo; realización de actividades (e/ou asesoramento) que lles permitan adquirir valores, actitudes e habilidades sociais.
- **ÁREA 3:** Xogos dirixidos; actividades lúdico-educativas en tempos de lecer.
- **ÁREA 4:** Integración nas actividades de lecer comunitarias.

PARTICIPACIÓN:

O programa está dirixido a menores entre 6 e 14 anos e ás súas familias.

No seguinte gráfico reflíctese a participación real de todxs os destinatarixs, directos e indirectos do programa.

O gráfico non reflicte, os e as figuras familiares que participaron activamente, polo que cabe destacar que foi un total de 75, incluíndo nais-pais- avós/as- tixs...que estiveron máis dispoñibles por mor das restricións de mobilidade-traballo que impuxo a Covid.

ACTIVIDADES REALIZADAS:

- ✓ Reunións periódicas de coordinación e seguimento con profesionais, familias, colectivos... Avaliación continua do programa e dxs usuarixs. A avaliación continua recolle a evolución do programa, a súa posible reformulación, retroalimentación e mellora continua, contando coas reunións. Documentarase o resultado en informes trimestrais.
- ✓ Consenso de normas de convivencia e conduta, valoración en grupo, dinámicas grupais de autoestima, autoconcepto, cooperación e igualdade. Facer partícipes a nenxs e as súas familias desde o comezo do programa, da importancia da súa opinión, traballando individualmente e en grupo, o establecemento consensuado de normas e límites. Debido ao perfil dos/ as nenos/ as, é fundamental a educación en valores, incidindo especialmente en actividades que reforcen a súa autoestima, autoconcepto e autocontrol. Coas familias traballarase a corresponsabilidade no avance dos seus fillxs e a importancia do cumprimento das normas que previamente aceptaron na ficha de inscrición.
- ✓ Reforzo escolar, actividades de adaptación curricular, motivación e reforzo positivo. Na atención individualizada de cada caso, acordar e elaborar material adaptado, así como outras medidas que favorezan a motivación, coa finalidade dun mellor rendemento escolar, persoal, familiar. Coa idea de motivar, cubrir necesidades, igualar e valorizar o traballo educativo a nivel escolar, entregárase o material básico necesario para realizar as tarefas escolares diarias. En caso de ser necesario, traballarase na adaptación de material, se o/a menor ten necesidades educativas especiais.
- ✓ Saídas programadas de reforzo positivo e participación en actividades lúdicas (veciñais e de recursos) de socialización. O ámbito non formal de actividades lúdico-educativas, supón unha contorna propicia de relación coas familias e xs menores, que, favorecen o coñecemento de situacións potencialmente de risco na contorna familiar e social do/a menor. O traballo paulatino na adquisición de habilidades sociais, para unha mellor relación cos seus iguais e con adultos/as, require abrirse a espazos menos controlados de actuación para seguir traballando en extrapolar os avances en pequeno e gran grupo. Abrirse á comunidade é un paso máis no adestramento das súas habilidades.
- ✓ Merenda saudable: Os hábitos de vida saudables, teñen unha presenza evidente no traballo de hábitos de hixiene, e alimentación. Para facer partícipes ás familias, nas normas que se tratan na reunión inicial do programa, trabállase a merenda saudable, xa que por horario das actividades, é unha das comidas diarias que podemos traballar. Dáse froita, iogures, ou bocadillos, como opción de merenda variada.

METODOLOXÍA E DESENVOLVEMENTO:

O proxecto desenvólvese seguindo a formulación inicial nas distintas áreas de actuación:

A Covid- 19 esixiu adaptar algunhas das actuacións previstas sen abandonar o obxectivo para conseguir. O novo contexto obrigou a volver ás bases para reforzalas. A partir de aí valoráronse, non só as posibilidades económicas senón, e sobre todo, o capital social, cultural e simbólico que infuye no desenvolvemento das capacidades de

nenas/os, familias e comunidade educativa. O marco metodolóxico, a abordaxe transversal e a trama de relacións creada, proporcionou unha gran capacidade de adaptación aos diferentes escenarios familiares e socioeducativos polo que, activando algunhas medidas de acción positiva (habilidades instrumentais para o uso de tecnoloxías, reorganización do tempo, interacción relacional en remoto, cobertura de necesidades) conseguiu dar cobertura a todos e cada un dos obxectivos prioritarios. Se reformularon algunhas actividades para adaptalas á non presencialidade: reforzouse a coordinación/comunicación/conectividade de todes lles axentes para manter a integridade das intervencións e áreas de actuación; colaborouse no acceso e coñecemento do uso das tecnoloxías e das diferentes plataformas de aprendizaxe para garantir unha maior equidade educativa; apoiouse a niñes e familias na organización do tempo de lecer/realizar tarefas, usando todas as ferramentas dispoñibles (tfno. Whatsapp, RR. SS), ofrecendo feedback constante de logros/avances para manter a motivación, achegando estabilidade e apoio emocional; realizáronse vídeos participativos para facilitar espazos compartidos de interacción e manter a vinculación relacional; activouse a tramitación de axudas sociais garantindo a satisfacción de necesidades básicas/bienestar familiar. Durante o proceso de implantación, o proxecto experimentou algún cambio, xa que a introdución de actividades saudables (baile, saúde comunitaria, medioambiente) implicou unha reorganización de tempos e usos de espazos para optimizar os recursos do barrio (utilización de equipamentos deportivos en centros educativos, parque, espazos ao aire libre) e poder compatibilizar as actuacións, sen que ningunha das intervencións vísesse comprometida.

As actuacións que se foron implementando, adaptábanse ás necesidades detectadas e resultaron idóneas para conseguir os obxectivos propostos. A fragmentación social provocada pola Covid, definiu un escenario onde as institucións fragmentáronse máis: ser canle de comunicación entre familias/escola/recursos, mitigou esa fragmentación; incrementouse a confianza mutua acompañando o proceso de crise, adaptando tempos e ferramentas dispoñibles, activando recursos sociais para familias con escasos ingresos.

A coordinación realizouse no marco do Plan de colaboración establecendo protocolos de actuación conxunta cxs profesionais de referencia, construíndo un espazo de apoio recíproco, logrando articular unha intervención inter e multidisciplinar que favorece procesos normalizadores de mellora para persoas en situación de especial vulnerabilidade. Esta coordinación soportou a falta de presencialidade durante o período de crise provocada pola Covid grazas á confianza creada previamente na rede comunitaria.

Ante as múltiples e complexas dificultades de menores/familia/escola/profesionais, traballouse para contribuír de maneira corresponsable a unha maior equidade socioeducativa/curricular e de colaboración coa contorna. Para manter a coordinación interna utilizáronse vídeo chamadas, e-mails, contactos telefónicos. Para manter e reforzar a coordinación externa realizouse unha valoración inicial dos recursos telemáticos dispoñibles en cada fogar para seguir as propostas didácticas do centro, publicadas semanalmente nas súas páxinas Web. Reforzouse a comunicación continua e coordinación cos departamentos de orientación, tutorías, profesorado dos programas de reforzo dos centros educativos para coñecer o grao de participación dos/as nenxs nas tarefas, así como as evidencias que se fixeron chegar ás e aos respectivxs titores (ver gráfico de participantes e profesionais, que da conta do incremento das interrelacións realizadas e a maior implicación das equipas do sistema educativo) profesionais. Colaborouse no uso de canles telemáticas para facilitar a comunicación co alumnado e actuouse coas familias a fin de promover unha

comunicación sistemática para manter o vínculo existente entre familia e centro educativo.

Para reconducir as actuacións foi imprescindible a comunicación contínua para intervir de maneira máis eficaz; a valoración de necesidades; o reforzo das intervencións individuais; o acompañamento a nenes/familias/escola en todo o periodo de crise.

O gráfico anterior, daba conta do aumento exponencial dxs profesionais implicados, e no seguinte gráfico pódese apreciar en cales dos recursos se amosou un aumento máis significativo:

CONSECUCCIÓN DE OBXECTIVOS:

Obxectivo 1: Seguimento e coordinación

Cumpríronse as expectativas en canto ao resultado esperado: o 100% das familias, servizos, colectivos e profesionais de referencia participaron de maneira informada na evolución de lles niñes; o 100% de lles axentes implicades e o 90% das familias expresaron un grao de satisfacción alto ou moi alto co programa.

Mesmo no complexo contexto da Covid, considérase o cumprimento do obxectivo, significando o fortalecemento na trama de relacións da rede comunitaria que se sustentou nos fortes vínculos establecidos con anterioridade con axentes esenciais (familias, C. educativos, C. saúde-enfermeiras comunitarias, Gabinetes Psicopedagóxicos).

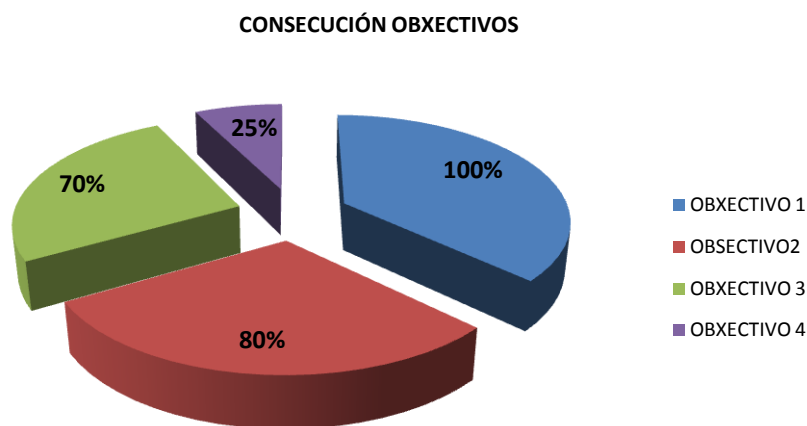
Obxectivo 2 : Fomentar a adquisición e desenvolvemento de habilidades sociais nos/ as menores e as súas familias (comunicación, relacións interpersoais ...) e **instrumentais** (de organización, resolución de problemas e toma de decisións ...) asociados co rendemento escolar, a vida cotiá (hábitos saudables) e as dinámicas familiares.

Obxectivo 3: Reforzar e estimular capacidades-potencialidades do/a menor favorecendo unha melloría no seu rendemento escolar e persoal. Ás persoas participantes melloraron a varios niveis:

Menores: en coñecemento e aceptación de normas e límites, hábitos de estudo, hábitos saudables, mellorando o seu rendemento escolar e a súa área afectiva e relacional.

Familias: implicándose na educación dxs súas fillxs; asumindo responsabilidades de coidado persoal e emocional; adestrando estratexias pacíficas de resolución de conflitos e contribuíndo a unha mellor estruturación das relacións familiares.

Obxectivo 4: Potenciar a integración e interacción de nenos-nenos e as súas familias na súa contorna (Barrio de Teis). O grao de cumprimento foi baixo, xa que os logros que se estaban alcanzando durante os primeiros meses, víronse paralizados pola intrusión do Covid, impedindo as interaccións que se pretendían, eixo principal deste obxectivo e imprescindibles para a integración real de niños e familias na súa contorna máis próxima.

MEDIDAS INNOVADORAS E DE MELLORA CONTINUA:

A metodoloxía comunitaria permitiu, ademais medidas innovadoras e reacción rápida ante a nova situación:

1. Valoración e cobertura de necesidades primarias e acceso ás tecnoloxías;
2. Establecer unha estratexia de comunicación personalizada que servise como ferramenta instrumental de consulta, orientación, información, supervisión, seguimento e apoio/acompañamento emocional durante o illamento. A comunicación adaptada entre entidade, menores, familias, escola, recursos foi idónea para a recepción, identificación, análise e transferencia de capacidades e solucións durante a COVID-19.
3. Fflexibilizar estruturas e promover un cambio de mentalidade:
 - 40% das escolas integran o programa no seu PEC
 - 10% novas equipipas directivas e 11 novxs profesorxs implicadxs
4. Mellorou aprendizaxes e competencias relacionais: o desenvolvemento de competencias básicas/transversais mellora a motivación para a aprendizaxe, hábitos de estudo, avance curricular e competencial:
 - 30% manteñen currículo

- 70% mellóran o seu currículo
 - 60% promocionan
 - 75% seguiron vinculadas ao sistema Educativo durante o confinamento.
 - Ofertou apoio socioemocional:
 - 100% familias foron supervisadas-apoiadas conseguido diminuír as condutas disruptivas
5. Mellorou a identidade persoal dxs menores e minimizáronse as súas dificultades de relación/comunicación, mantendo a vinculación entre iguais (identidade social), reforzando aprendizaxe de normas básicas convivencia (O 75% familias/ nenxs participan en vídeos de interacción- na entidade/escola-).
6. Contribuíu a equidade social:
- 30% familias acceden a recursos sociais (necesidades básicas, computadores),
 - 75% mellora alfabetización informacional, aumentando o coñecemento e valoración de recursos
 - 30% nenxs/familias melloran a alfabetización dixital,

Finalmente, e coma aprendizaxes que quedarán incluídos como mellora, subliñar:

- A necesidade de valorar alternativas de intervención onde estea contemplado o uso de ferramentas e recursos tecnolóxicos que permitan desaprender roles tradicionais presenciais da intervención socioeducativa, polo que se debe realizar sempre, ao comezo de futuros proxectos, unha valoración sobre déficits na alfabetización dixital e/ou informacional para minimizar as posibles fendas existentes.
- A necesidade de elaborar protocolos de actuación en saúde comunitaria e con aqueles grupos de interese cos que aínda non se estableceron, co fin de fortalecer/previr á comunidade ante posibles riscos/continxencias sociosanitarias e socioeducativas futuras.